

مهاجران افغان دلیل بیکاری کارگران ایرانی نیستند

منبع: رادیو زمانه

۱۹ اردیبهشت ۱۳۹۴

بهرنگ زندی

باور این که اشتغال کارگران مهاجر افغانستانی در ایران موجب بالا رفتن نرخ بیکاری کارگران ایرانی می‌شود، با واقعیت موجود در تضاد است.

روز ۱۱ اردیبهشت امسال، تعدادی از کارگران در راهپیمایی دولتی روز جهانی کارگر، پلاکاردهایی را با خود حمل کردند که در آن خواستار اخراج کارگران افغان از ایران شدند. کارگران مهاجر افغانستانی بخشی از نیروی کار ایران را تشکیل می‌دهند که در مشاغل محدودی اجازه کار دارند. نرخ بیکاری در ایران هنوز از برنامه پنجم توسعه عقب است و اخراج بیکارسازی، از جمله دلایل اعتراض‌های کارگری در ایران در سال ۹۳ بودند.

شرایط زندگی و بهتر بودن وضعیت اقتصادی ایران در مقایسه با افغانستان، همچنان افغان‌های زیادی را برای کار به ایران می‌کشاند و اما پرسش این است که آیا به کارگیری کارگران مهاجر افغان توسط کارفرما، دلیل اصلی بیکاری و اخراج کارگران در ایران است یا این مساله دلایل دیگری دارد؟

انگیزه‌های مهاجرت کارگران افغان به ایران

بر اساس مطالعات انجام شده توسط «وزارت امور مهاجرین و عودت کنندگان» در افغانستان، «کوچ گروهی و بی‌سابقه افغان‌ها پس از تهاجم گسترده ارتش سرخ شوروی سابق در طی سال‌های ۱۳۵۹ تا ۱۳۶۷ صورت گرفته است».

یافته‌های تحقیقات مرکز مطالعات اجتماعی دانشگاه تهران که در فاصله سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۷۹ انجام شده، نشانگر آن است که ۷۹ درصد از پاسخ‌دهندگان به وجود جنگ در افغانستان به عنوان علت مهاجرت خود اشاره کرده‌اند و فقط ۱۶ درصد از پاسخ‌دهندگان به وضعیت نامطلوب اقتصادی و مالی در بیان علت مهاجرت خود اشاره داشته‌اند.

محمد جواد سلطانی

محمد جواد سلطانی، استاد جامعه‌شناسی دانشگاه ابن‌سینا در کابل به سه علت مهاجرت نیروی کار افغانستان به ایران اشاره می‌کند و به رادیو زمانه می‌گوید: «معمولا کسانی که در جست‌وجوی کار در بازارهای ایران هستند، کسانی هستند که از لحاظ مهارت و توانایی‌های اقتصادی نمی‌توانند در افغانستان کار کنند و بنابراین بازار کار ایران برای آن‌ها یک انتخاب ناگزیر است. موضوع دوم هم قرابت‌های زبانی و فرهنگی بین ایران و افغانستان است که این خود یک جاذبه برای کسانی است که می‌خواهند به عنوان نیروی کار به ایران سفر کنند. مساله سوم، دسترسی است. دسترسی آسان به ایران باعث می‌شود که حجم وسیعی از کارگران افغان به سمت ایران سرازیر شوند».

نرخ بیکاری در افغانستان در سال گذشته ۲۶ درصد اعلام شده است و حداقل درآمد یک کارگر ساده در افغانستان بنا بر اعلام اتحادیه ملی کارگران افغانستان، پنج هزار افغانی (معادل ۹۰ دلار) در ماه است.

با این‌که قانون کار افغانستان هشت ساعت کار روزانه را برای هر کارگر مشخص کرده، اما ساعت کار روزانه تا ۱۲ ساعت هم می‌رسد. قانون کار افغانستان، پرداخت حق بیمه کارگران را پیش‌بینی کرده است اما این قانون از ضمانت اجرایی لازم برخوردار نیست و بسیاری از کارگران فاقد حمایت بیمه‌ای هستند.

حاشر رضوی، آگاه به مسائل کارگری و ساکن مزار شریف، مهاجرت کارگران را از افغانستان به ایران انتخاب بین بد و بدتر می‌داند و به رادیو زمانه می‌گوید: «شرایط افغانستان از سال ۲۰۱۲ به این سو از نظر اقتصادی و امنیتی بدتر شده است. احوال زندگی کارگرانی که در افغانستان کار می‌کنند به مراتب بدتر از ایران است. وضع در افغانستان به گونه‌ای است که کارگران نمی‌توانند کار کنند. شرایط امنیتی موقعیت را به گونه‌ای کرده است که اکثر کارگرانی وقتی برای کار به ایران می‌روند، همراه با خانواده‌شان از افغانستان خارج می‌شوند. کارگرانی هم که بدون خانواده از کشور خارج می‌شوند، در ایران می‌مانند و برای آن‌ها پول می‌فرستند».

رضوی در ادامه می‌گوید: «با توجه به کارهایی که افغانستان در ایران به آن تن می‌دهند و شرایط سخت و دشوار کار را می‌پذیرند، می‌توان شرایط سخت امنیتی حاکم بر افغانستان را حدس زد.»

یوناما، نمایندگی سازمان ملل در افغانستان، ۲۹ بهمن ماه سال گذشته **اعلام کرد** که در سال ۲۰۱۳، سه هزار و ۶۶۹ غیرنظامی در افغانستان کشته و شش هزار و ۸۴۹ نفر هم زخمی شده‌اند.

وضعیت کارگران مهاجر افغانستان در ایران

طبق آمار غیر رسمی، حدود دو میلیون نفر از شهروندان افغانستان در ایران زندگی می‌کنند که از این تعداد ۵۷۰ هزار نفر به صورت غیرقانونی در تهران سکونت دارند. استان تهران و استان خراسان رضوی، بیش‌ترین تعداد مهاجران از افغانستان را در خود جای داده است و بقیه مهاجران در ۱۲ استان ایران سکونت دارند.

تاکنون آماری رسمی در مورد تعداد کارگران مهاجر افغان که در ایران کار می‌کنند منتشر نشده است. بر اساس فهرستی که وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی منتشر کرده است، اتباع کشور افغانستان که دارای مدارک قانونی برای اقامت هستند، فقط در چهار گروه شغلی می‌توانند کار کنند.

جمهوری اسلامی ایران
وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
بخش سیاست، امور اقتصادی (مقام نظارت بر نیروی کار)

لیست مشاغل چهارگانه که الزاماً توسط اتباع افغانی مجاز انجام می‌شود

۱- گروه کوره پزخانه ها ۱-۱-۵- مشاغل کج پزی و آهک پزی ۱-۱-۹- کج پز ۱-۱-۱۰- آهک پز ۱-۱-۱۱- کیسه زن ۱-۱-۱۲- کوره خالی کن ۱-۱-۶- مشاغل آجر پزی ۱-۲-۱- کوره چین ۱-۲-۲- فخار ۱-۲-۳- قالب زن ۱-۲-۴- کوره سوز ۱-۲-۵- خشت زن کوره	۲- گروه کارهای ساختمانی ۲-۱- مشاغل امور ساختمانی ۲-۱-۱- بسته بندی مصالح ساختمانی ۲-۲-۱- چاه کن (ملنی) ۲-۱-۲- حفار (تول و کانال و ...) ۲-۲-۳- آسفالت کار ۲-۱-۴- بتن ریز ۲-۱-۵- تعمیر کوره آجر پزی (بنا و کارگر بنا) ۱-۲-۲- مشاغل بلوک زنی و موزاییک سازی ۲-۲-۱- بتون ساز	۲-۲-۲- بلوک ساز ۲-۲-۳- پله ساز ۲-۲-۴- تیرچه ساز ۲-۲-۵- پرس کار موزاییک ۲-۳- مشاغل سنگبری و سنگتراشی ۲-۳-۱- برش کار سنگ ۲-۳-۲- کارگر دستگاه سنگبری ۲-۳-۳- کارگر ماشین سنگتراش ۲-۳-۴- صیقل کار سنگ ۲-۳-۵- سنگ کوبی ۲-۳-۶- برش کاشی ۲-۴- مشاغل راه سازی و معدن ۲-۴-۱- کارگر پل سازی ۲-۴-۲- کارگر تعمیر و نگهداری تونل ۲-۴-۳- کارگر آنتیبار ۲-۴-۴- کارگر استخراج معدن ۲-۴-۵- کارگر حفار معدن	۳- گروه کارگاه های کشاورزی ۳-۱- مشاغل کشاورزی ۳-۱-۱- کارگر بیل زن ۳-۱-۲- کارگر زراعت کار ۳-۱-۳- کارگر سمپاشی ۳-۱-۴- کارگر علوفه جمع کن ۳-۲- مشاغل مرغداری و دامداری ۳-۲-۱- دامپرور و دامدار	۲-۲-۲- متصدی مرغداری ۲-۲-۳- چوپان ۳-۳- مشاغل کشتارگاه ۳-۳-۱- سلاح دام و طیور ۳-۳-۲- پوست و پرکن ۳-۳-۳- سبزی و روده پاک کن ۳-۳-۴- جمع آوری سبزیجات و فاسلاب کشتارگاه ۳-۴- مشاغل چرم سازی و سالامبور سازی ۳-۴-۱- آهک زن ۳-۴-۲- چرم ساز ۳-۴-۳- ماشین کار شستشوی پوست ۳-۴-۴- کارگر مواد شیمیایی ۳-۴-۵- سالامبور ساز ۴- سایر گروه های شغلی ۴-۱- کارگر سوزاندن و امحاء زباله ۴-۲- کارگر بازیافت مواد شیمیایی ۴-۳- کارگر تخلیه و بارگیری بصورت گروهی و بنا به نظر مدیر کل کار ۴-۴- کارگر کوره ریخته گری ۴-۵- حنا سازی ۴-۶- کمپوست سازی ۴-۷- سریشم پزی ۴-۸- تولید کود شیمیایی ۴-۹- تولید غذای دام و طیور (کنستاتره) ۴-۱۰- تخلیه و نظافت محلات استخراج فاسلاب
---	--	--	--	---

گروه‌های کورپزخانه‌ها، کارهای ساختمانی، کارگاه‌های کشاورزی از جمله مشاغل تعیین شده برای کارگران افغانستان در ایران است.

کارگران تبعه افغانستان در ایران شامل قانون کار و بیمه تامین اجتماعی نمی‌شوند و قانون حداقل دستمزد شورای عالی کار نیز شامل آن‌ها نمی‌شود. دستمزد پرداختی به کارگران مهاجر افغان به خاطر عدم بهرمندی از قانون کار، پایین‌تر از دستمزد پرداختی به کارگران ایرانی در کار مشابه است. آن‌ها از دریافت یارانه‌های نقدی دولت محروم هستند و همچنین حق گرفتن گواهینامه رانندگی در ایران ندارند.

عنایت نظری، کارگر مهاجر از افغانستان که به خاطر شرایط سخت زندگی در ایران به ترکیه مهاجرت کرده، بیش از ۳۰ شغل مختلف را در ۹ سال حضورش در ایران تجربه کرده است. او درباره شرایط کار کارگران مهاجر افغان در ایران به رادیو زمانه می‌گوید: «به خاطر اینکه کارفرما از نظر قانونی در ایران دستش باز بود، در اکثر مواقع پولی به من پرداخت نمی‌کردند و به همین خاطر من در جاهای مختلفی کار می‌کردم. دستمزد پرداختی به ما پایین‌تر از پرداختی بود که در همان کار مشابه به کارگران ایرانی می‌دادند.»

نظری برخورد دولت ایران را با مهاجران افغان تبعیض‌آمیز می‌داند و معتقد است که برخورد دولت جمهوری اسلامی با مهاجران سایر کشورها بهتر است: «با مهاجران عراقی و آذربایجانی در ایران بسیار خوب رفتار می‌شود. رفتار با ارمنه در ایران هم خیلی انسانی‌تر است، اما با مهاجران افغان به گونه‌ای غیرانسانی برخورد می‌شود.»

غدیر (شاید قدیر)، کارگر باربر در بازار تهران، ۲۲ سال است در تهران زندگی می‌کند و از بدخشان افغانستان به ایران آمده است. همسر غدیر بیمار است و به دلیل نداشتن بیمه، قادر به پرداخت هزینه‌های درمان نیست. او با توصیف شرایط سخت کار در بازار تهران می‌گوید: «برای جابه‌جا کردن بارهای مختلف با چرخ دستی بین دو هزار تا پنج هزار تومان می‌دهند. در سال‌های قبل ایرانی‌های زیادی به همین میدان اعدام می‌آمدند و مثل من یک چرخ برای خودشان دست و پا می‌کردند و بار جابه‌جا می‌کردند، اما الان چند سالی است که از آن‌ها خبری نیست چون پول پرداختی از طرف بازاری‌ها برای جابه‌جایی بار با چرخ کم است و کفاف حداقل زندگی را نمی‌دهد. فقط افغان‌ها هستند که چون امید بازگشت به افغانستان ندارند، این کار را انجام می‌دهند.»

با توجه به مشاغل محدودی که وزارت کار برای مهاجران افغان در نظر گرفته است، اشتغال این کارگران در بسیاری از کارخانه‌های بزرگ صنعتی، پتروشیمی، ذوب آهن، فولاد، بخش حمل و نقل و ... ممنوع است. با این حساب، آیا علت بیکاری کارگران ایرانی، ورود مهاجران افغان به ایران است؟

دولت، دلیل بیکاری کارگران در ایران

امسال در روز جهانی کارگر، خانه کارگر- تشکل دولتی کارگری در ایران - اقدام به برگزاری مراسم و راهپیمایی کرد که در آن پلاکاردها و پرچم‌هایی با مضمون اخراج کارگران افغان از ایران به اهتزاز درآمد. در شعارهای مطرح شده در این راهپیمایی، علت بیکاری و کمبود کار برای کارگران ایرانی، اشتغال کارگران افغان عنوان شد.

نرخ بیکاری در استان‌های خراسان رضوی، اصفهان و قم که بیشترین تعداد کارگران مهاجر افغانستانی در آنجا کار می‌کنند، پایین‌تر از نرخ بیکاری در استان‌هایی مانند مازندران، کهگیلویه و بویراحمد و کردستان است که مهاجران افغان حق ورود به آنجا را ندارند.

ابراهیم عالی پور

ابراهیم عالی پور، کارشناس حوزه کاری، علت بیکاری کارگران ایرانی را اشتغال کارگران مهاجر افغان نمی‌داند و به رادیو زمانه می‌گوید: «اول باید بگوییم که کارگران افغان الان در ایران در چه حیطه‌هایی کار می‌کنند. کارگران افغان بیش‌تر در کارهای ساختمانی و کارهایی که ایرانی‌ها حاضر به انجام آن نیستند مشغول به کار هستند. ما هیچ کارگر مهاجر افغان را نمی‌بینیم که در کارخانه‌های صنعتی کار کند.»

عالی پور در ادامه با اشاره به تعطیلی ۷۰ درصد از صنایع ایران می‌گوید: «وضعیت معلمان و کارگران ایرانی از نظر معیشتی در بدترین وضعیت ممکن قرار دارد. هر روز چندین کارخانه، موسسه و شرکت در ایران تعطیل می‌شوند و به کارگران بیکار اضافه می‌شود. مگر در کارخانه‌هایی که تعطیل می‌شوند کارگران افغان کار می‌کنند یا اصلاً اجازه کار در آن کارخانه‌ها را دارند؟ برنامه و سیستم اشتباهی که در خود حاکمیت هست، باعث شده که تولید داخلی ضعیف شود و وقتی که تولید داخلی کم شود کارگر هم نمی‌تواند کار کند.»

با در نظر گرفتن این‌که کارفرما ترجیح می‌دهد در همان مشاغلی که دولت اجازه کار به کارگران مهاجر داده است، کاری را با دستمزد کمتر، بدون بیمه و نظارت قانون کار استخدام کند، اگر خواسته بخشی از کارگران مبنی بر اخراج کارگران افغان تحقق یابد، تکلیف مشاغلی که فقط کارگران مهاجر حاضر به انجام آن‌ها هستند چه می‌شود؟

با توجه به مشاغل محدودی که در آن‌ها کارگران مهاجر افغان اجازه کار دارند، بعید به نظر می‌رسد که علت بیکاری کارگران ایرانی، اشتغال کارگران افغان باشد.

مطلب را به بالاترین بفرستید:

دسته بندی‌ها: [ایران](#), [مجله روز](#)

کلیدواژه‌ها: [بازار آزاد](#), [بهرنگ زندی](#), [بیکاری](#), [تورم](#), [حاشر رضوی](#), [رکود اقتصادی](#), [عنایت نظری](#), [محمد جواد سلطانی](#), [مشکلات صنفی کارگران در ایران](#), [مهاجرت کارگران افغان به ایران](#), [کارگران افغان در ایران](#), [کوره‌پزخانه](#)

تمامی حقوق برای رادیو زمانه محفوظ است. ۲۰۱۴-۲۰۰۶